

הפריון בישראל, לאן?

הכנס השנתי של מכון אהרן למדיניות כלכלית

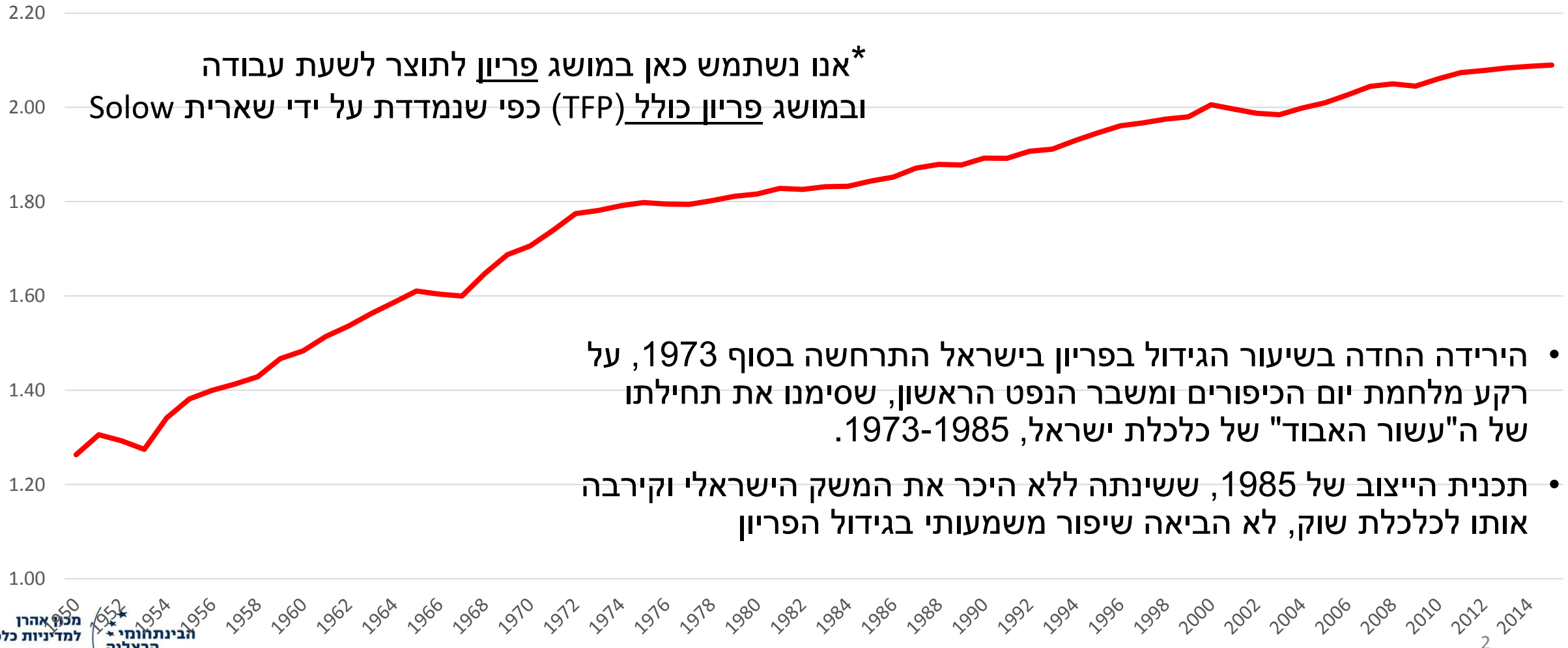
פרופ' רפי מלניק ואביחי ליפשיץ

מכון אהרן למדיניות כלכלית והמרכז הבינתחומי הרצליה.

20 ביוני 2016

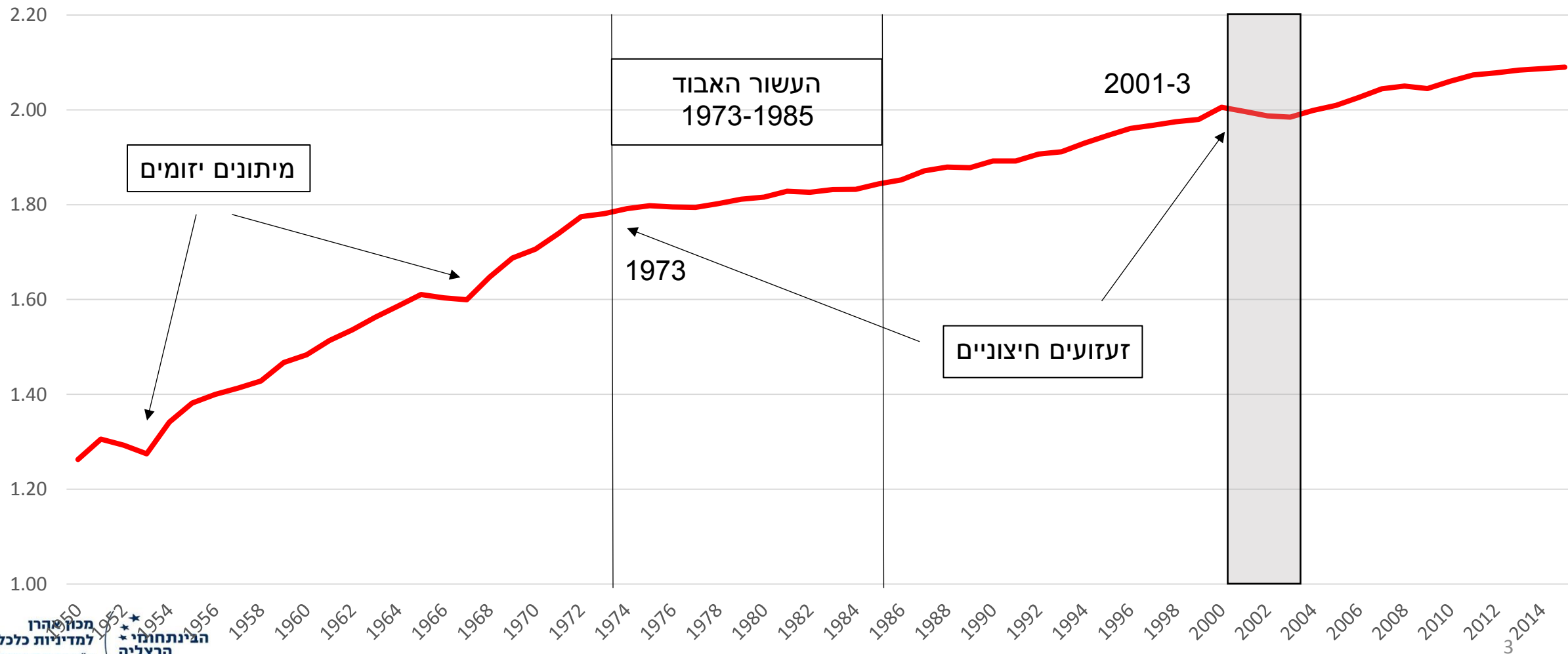
בעיית הפריון* הנמוך בישראל אינה חדשה

(התוצר לנפש בישראל 1950-2015, לוג, במחירים קבועים)

בעיית הפריון הנמוך בישראל אינה חדשה

(התוצר לנפש בישראל 1950-2015, לוג, במחירים קבועים)

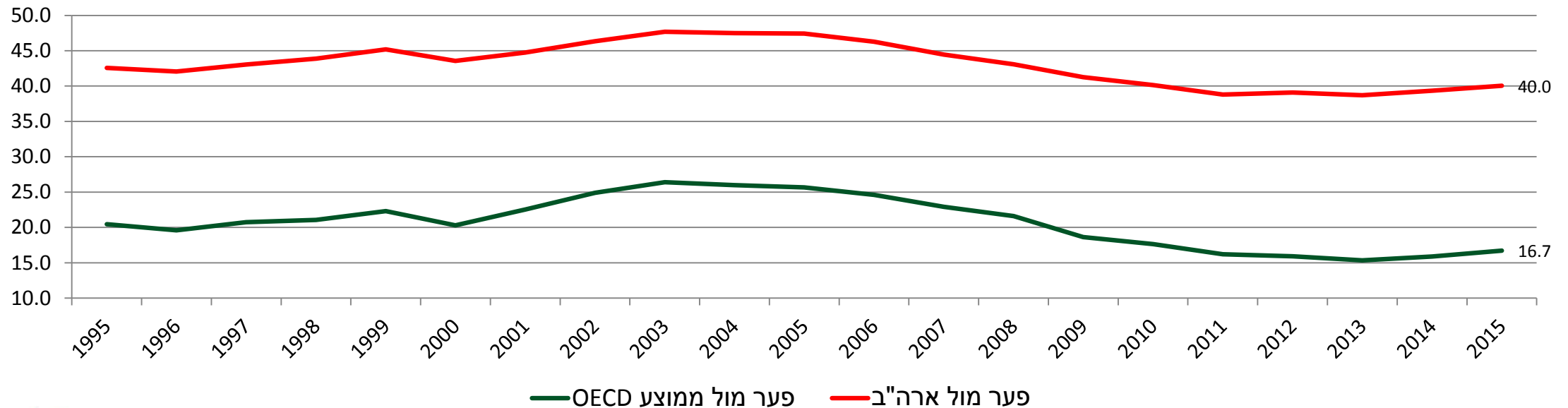
מכון אהרן
למדיניות כלכלית
ע"ש אהרן דוברת ז"ל

הבית החוקרי
הרצליה

גידול התוצר לנפש בישראל הושג על ידי העלייה בשיעור התעסוקה ולא על ידי גידול הפריון

- פער התוצר לנפש עם ה-OECD הצטמצם בשנים 2003-2013
- לכאורה המצב בסדר, אך הצמצום התרחש על רקע המשבר הפיננסי העולמי והמגמה התהפכה ב-2014

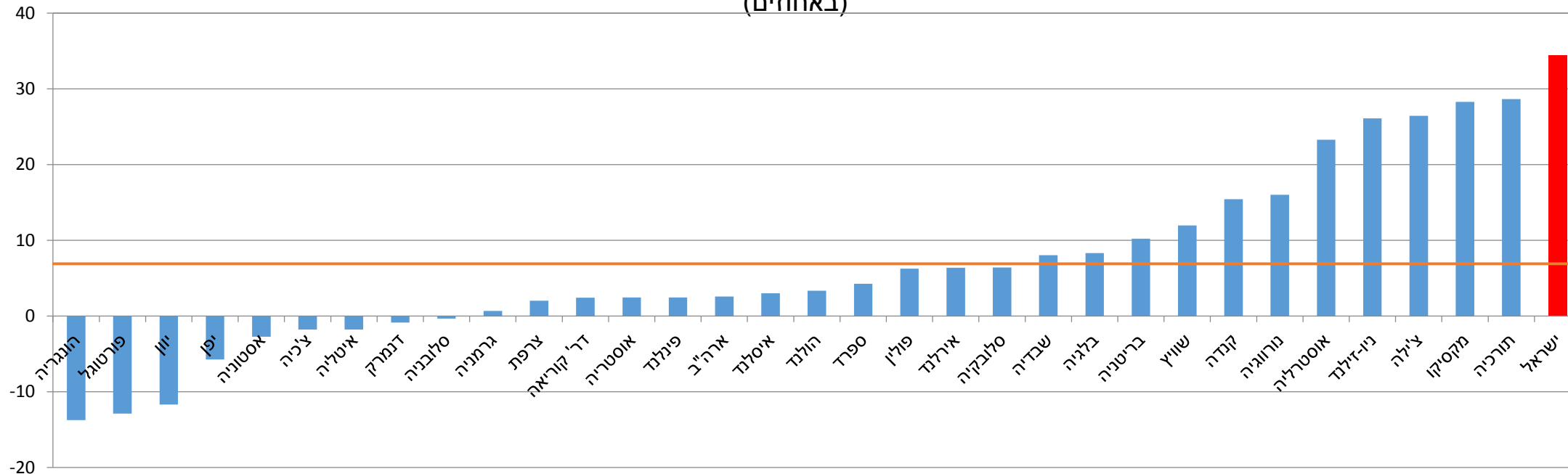
הפרש התוצר לנפש, 1995-2015, ישראל מול ה-OECD, (אחוזים)

מ-2003 צמצום פער התוצר לנפש נובע מהעלייה בשיעור ההשתתפות בעיקר של החרדים והערבים

שינוי בסך כל שעות העבודה, ישראל וה-OECD, 2000-2014

(באחוזים)

- תהליך חיובי מאד, אולם ללא שיפור ההון האנושי של אותם מצטרפים בעיית הפריון מחריפה.
- יש להמשיך ולהשקיע בהגדלת שיעור ההשתתפות, בעיקר של גברים חרדים ונשים מוסלמיות, תוך שיפור כישורי העבודה שלהם
- העלייה בשיעור ההשתתפות התרחשה ללא גידול מקביל בהשקעות ובמלאי ההון ולכן עלייה מתאימה בפריון
- עלייה בפריון חייבת להוות מנוע הצמיחה החדש של המשק

גם בהשוואה בינלאומית גידול הפרייון בישראל נמוך

פרייון עבודה ופרייון כולל (TFP) ישראל ו-OECD 1995-2015 (שיעורי שינוי ממוצעים, באחוזים)

סה"כ		סקטור עסקי		
עבודה (תוצר לשעה)	TFP ¹	עבודה (תוצר לשעה)	TFP ¹	1995-2015
0.5	0.3	0.7	0.3	ישראל
1.2 (2000-2014)	0.9 (1995-2011)	-	-	OECD

¹ Solow residual with 0.68 and 0.32 labor and capital coefficients

• בשנים האחרונות, מאז 2012

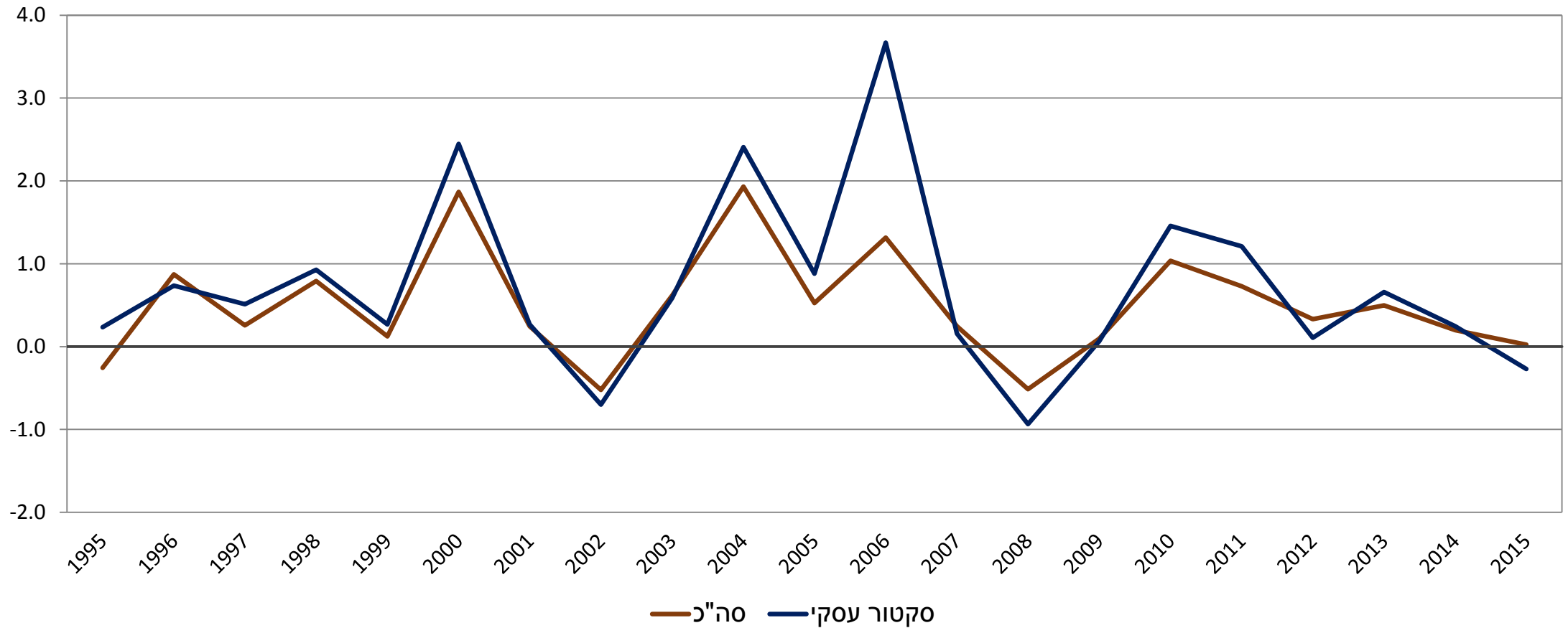
• גידול הפרייון אפסי

• יש גם סימנים לירידה בשיעור הצמיחה של המשק

• ללא מדיניות מתאימה יתכן שהצמיחה מאז 2012, היא ה-New Normal של כלכלת ישראל

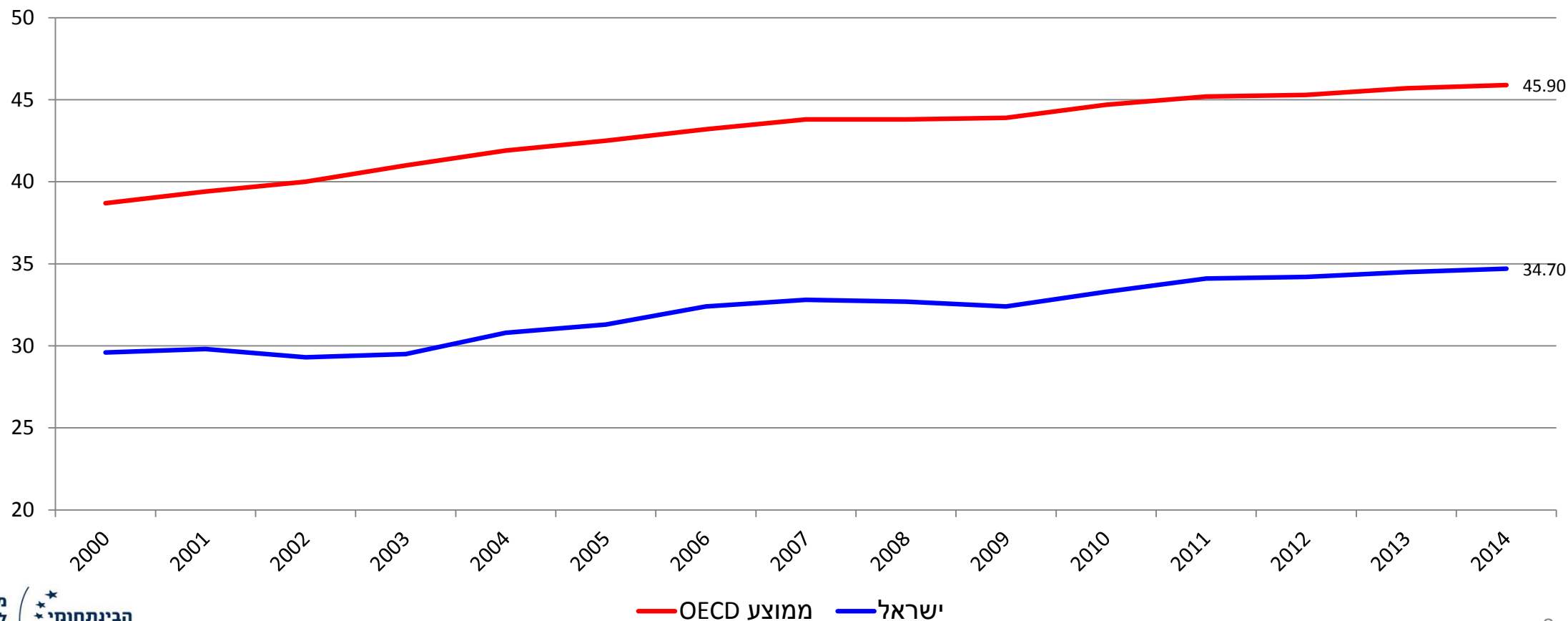
תוצר לשעת עבודה 1995-2015

(שיעורי שינוי באחוזים)

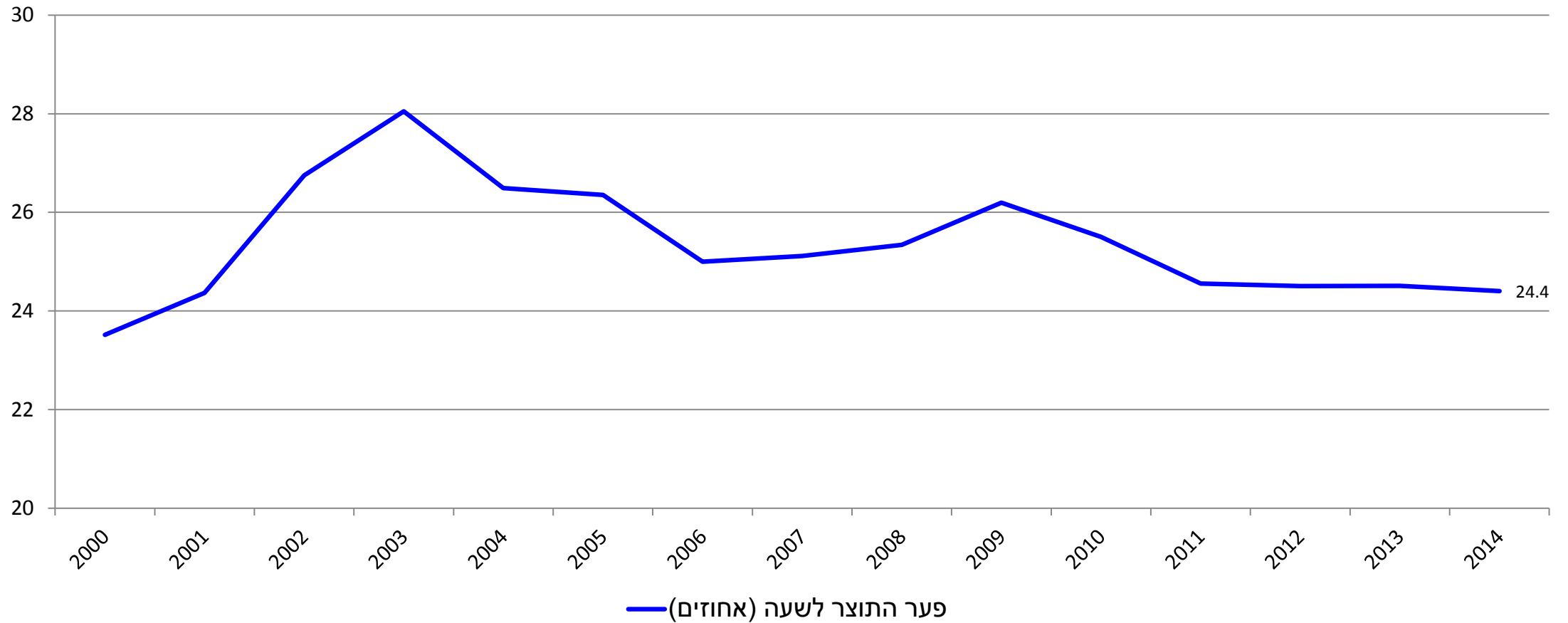

פער הפריון בין ישראל ל-OECD גדול ואינו נסגר

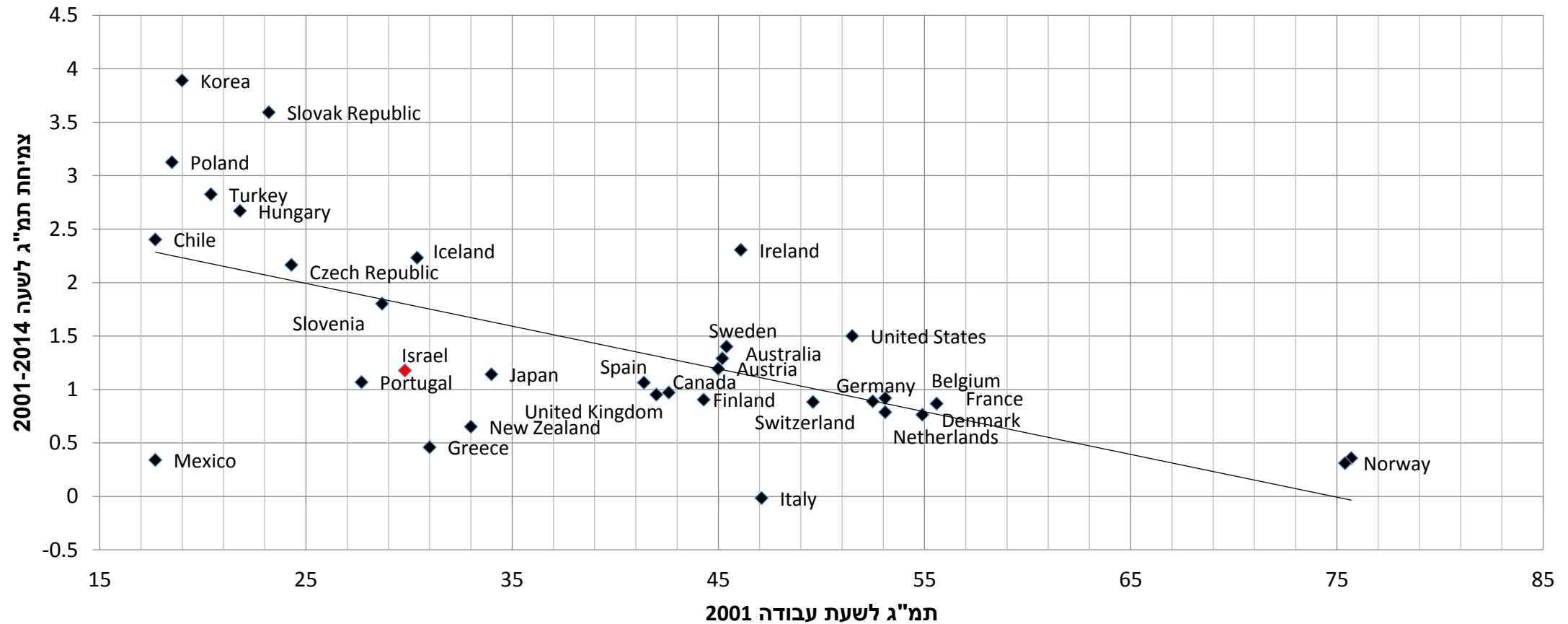
תוצר לשעה, ישראל וממוצע OECD, 2000-2014
(דולרים קבועים, PPP)

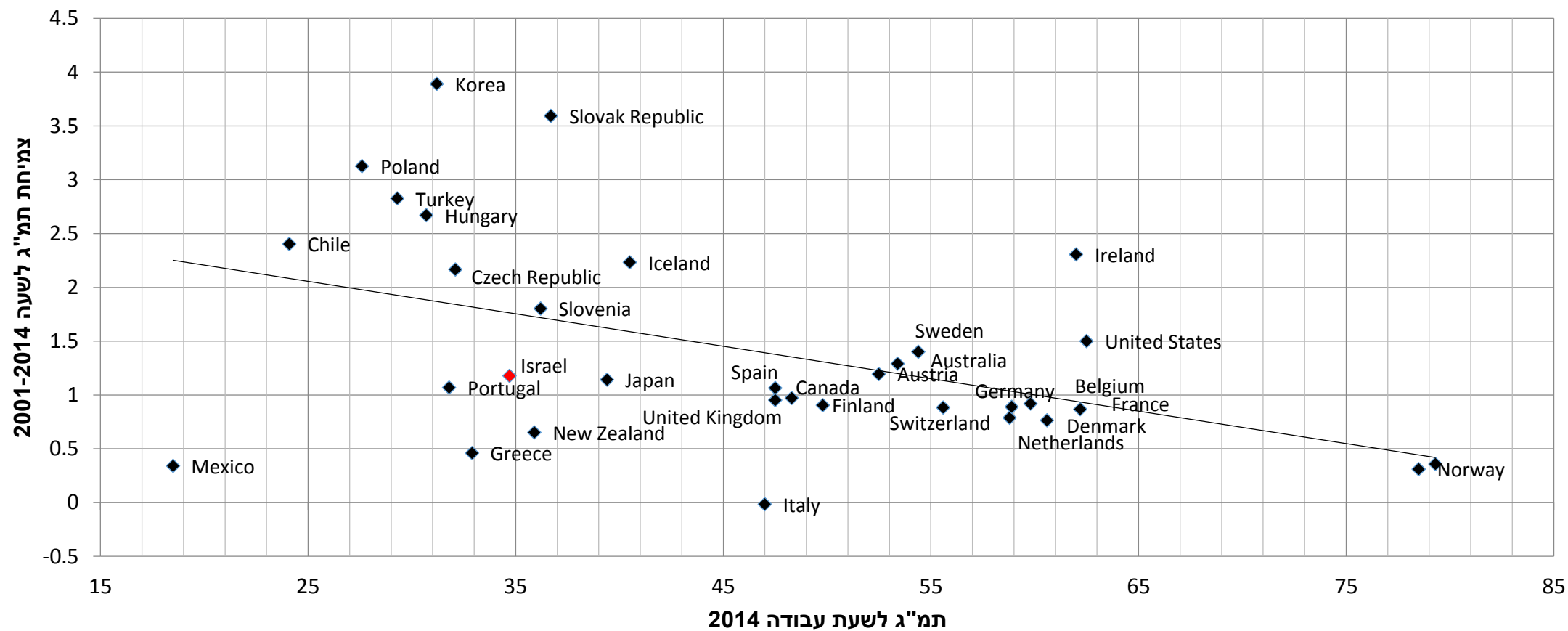
פער התוצר לשעה בין ישראל ל-OECD 2000-2014 (באחוזים)

הפריון ב-2001 מול צמיחתו בשנים 2001-2014 ישראל וה-OECD

הפריון ב-2014 מול צמיחתו בשנים 2001-2014 ישראל וה-OECD

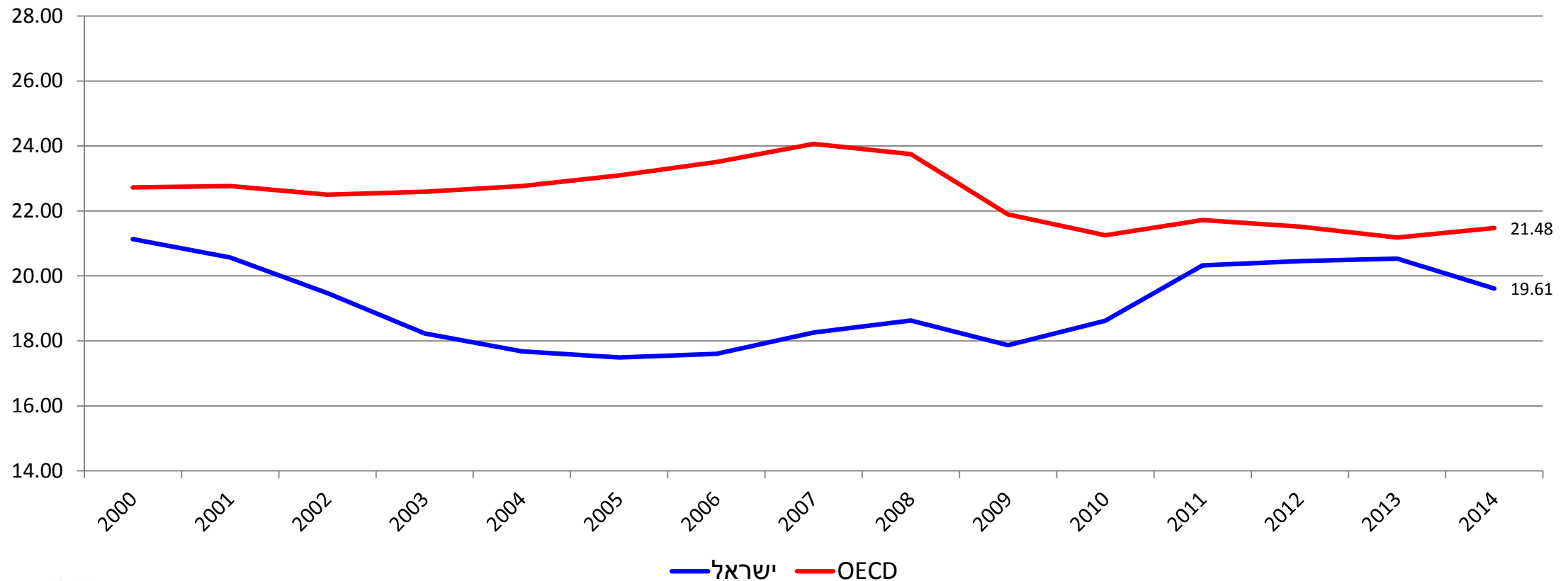

ברמה הכלל משקית, על פי השוואות בינלאומיות, כלכלת
ישראל מאופיינת ברמה נמוכה של הון לעובד ושל יחס הון
תוצר*

*מדידת מלאי ההון בעיתית – אנו משתמשים בנתוני ה-OECD שמקיימים אחידות בשיטות
המדידה לכן לגיטימיים להשוואות. בשיטות מדידה חלופיות יתכנו הבדלים בינם לנתונים
המוצגים כאן, אך הן לא משנות את המסקנה העיקרית של מלאי הון נמוך הישראלי.

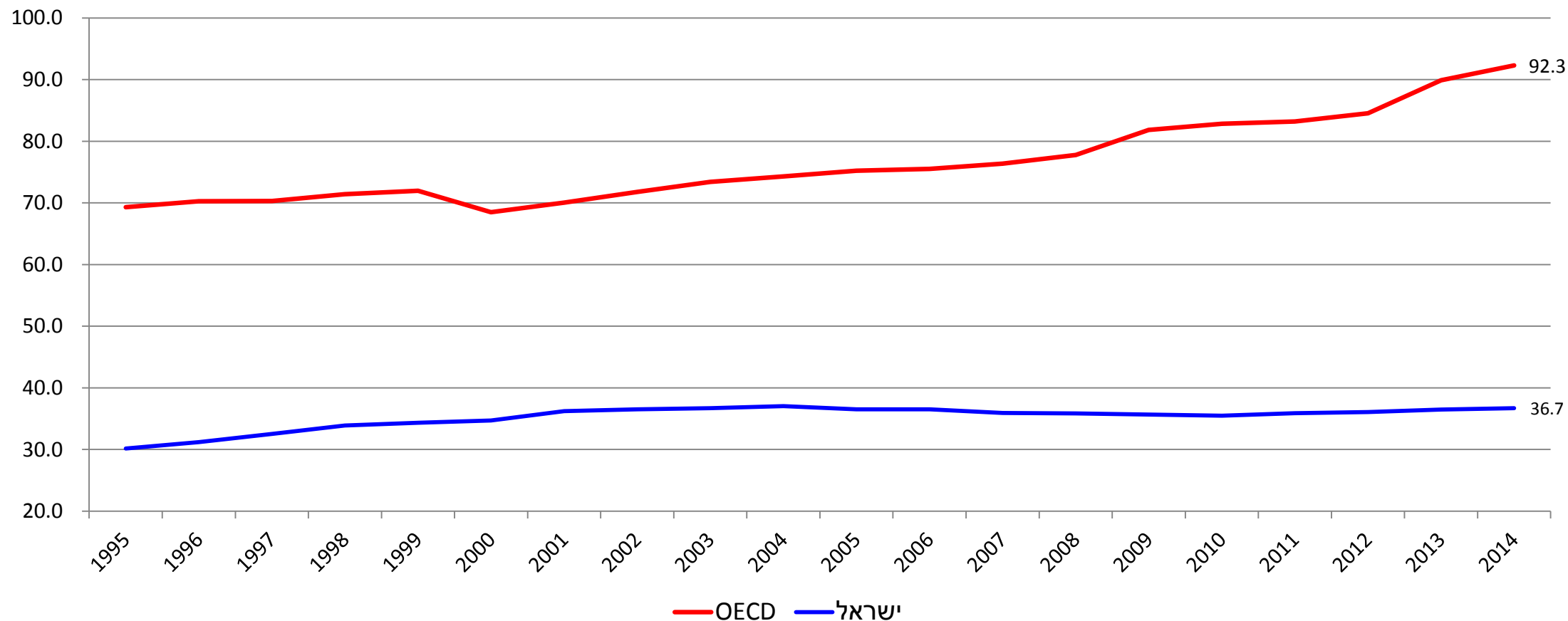
רמת ההשקעות בישראל נמוכה

ההשקעה בנכסים קבועים כאחוז מהתמ"ג, 2000-2014
(אחוזים)

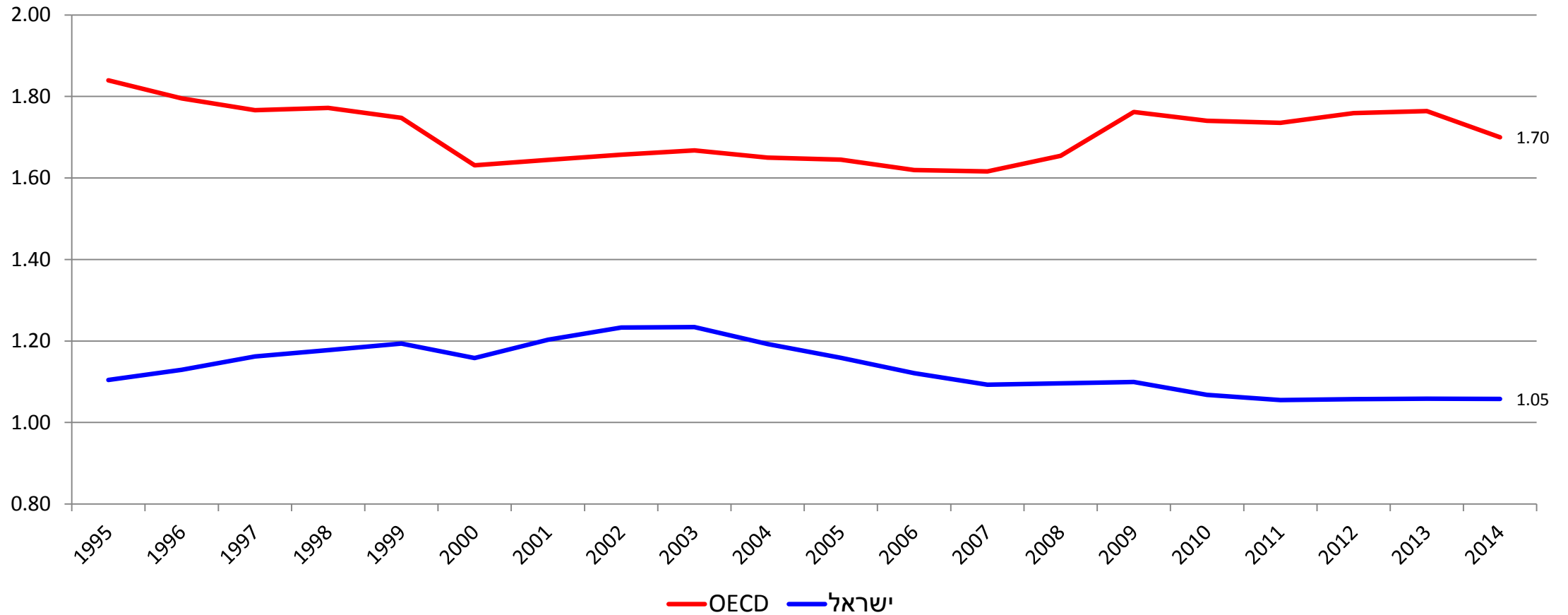
הון נקי (ללא דיור) לשעת עבודה, 1995-2014

(דולרים קבועים 2010, PPP)

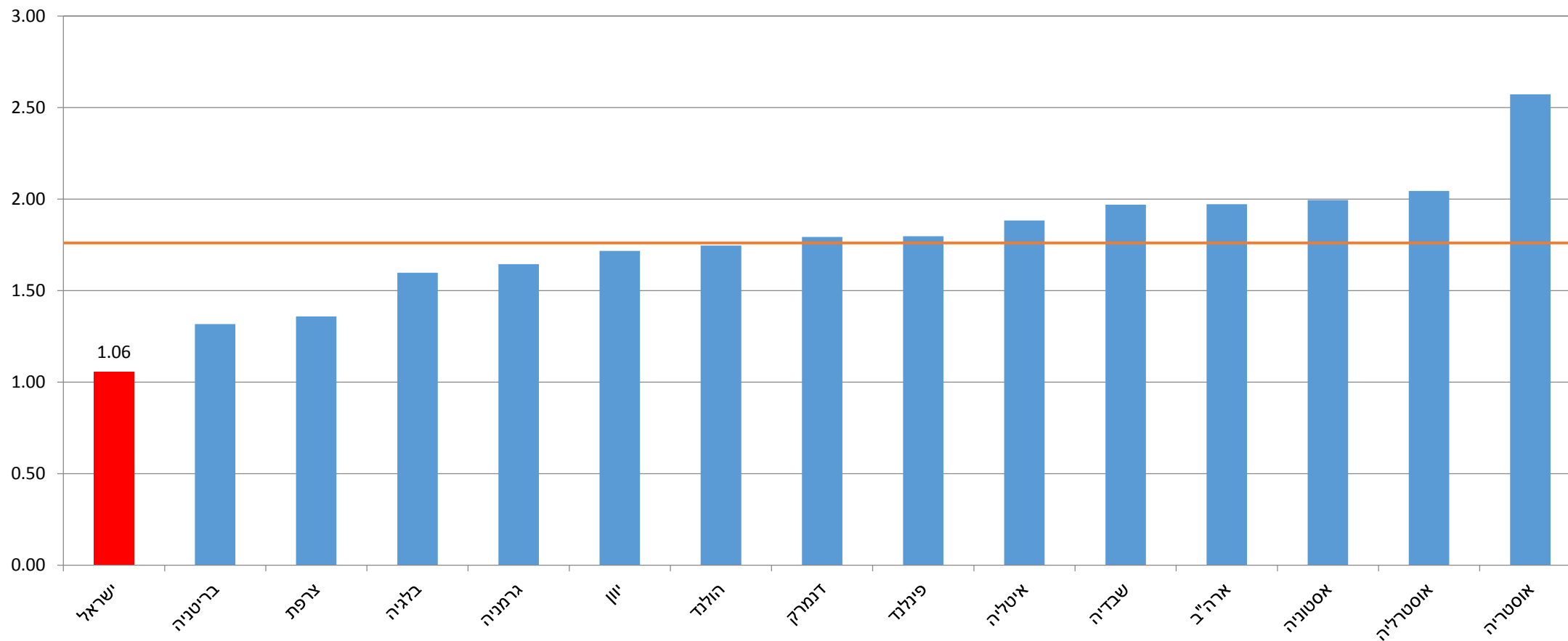

* נתוני הון מה OECD עבור: אוסטרליה, אוסטריה, בלגיה, אסטוניה, פינלנד, צרפת, גרמניה, יוון, איטליה, יפן, דר' קוריאה, ניו-זילנד, פולין, שבדיה, בריטניה, ארה"ב

יחס הון נקי (ללא דיור) – תוצר, 1995-2014

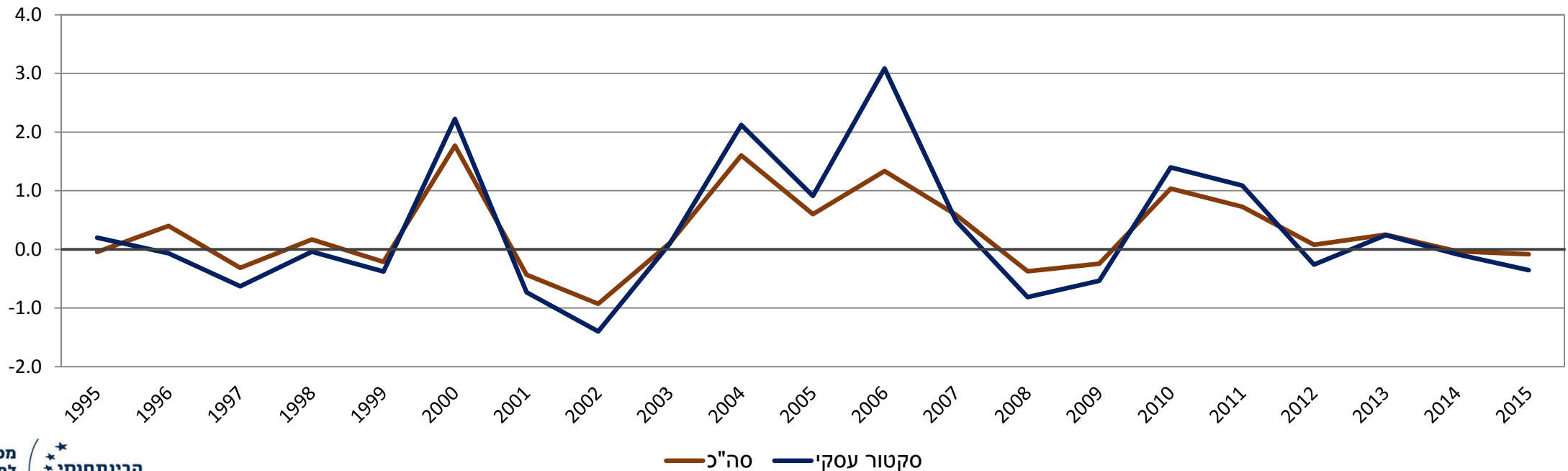
יחס הון נקי (ללא דיור) – תוצר השוואה בינ"ל, 2013

הפריון הכולל

- הפריון הכולל (TFP) מעריך את גידול התוצר מעל ומעבר לתרומה המיוחסת לתוספת גורמי הייצור (הון ועבודה)
- בשנים האחרונות הצמיחה בפריון הכולל אפסית

הפריון הכולל, סה"כ וסקטור עסקי, 1995-2015
(שיעורי שינוי, אחוזים)

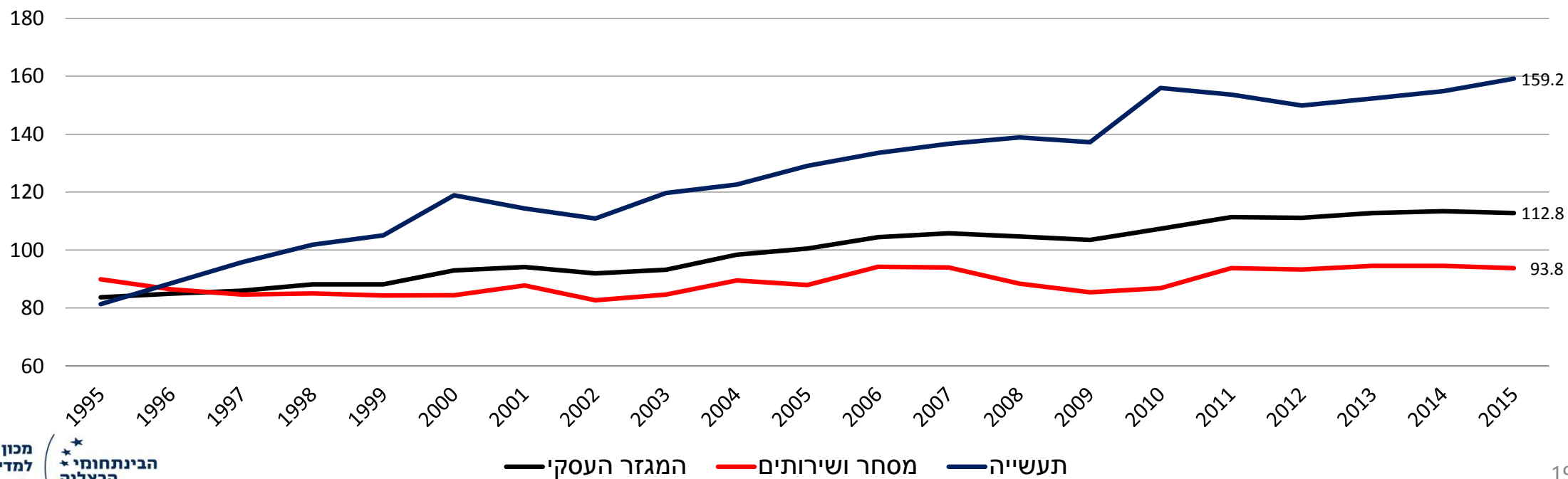
הפריון הכולל, ישראל ו-OECD 1995-2015 (שיעורי שינוי ממוצעים, באחוזים)

	1985-1990	1990-1995	1995-2000	2000-2005	2005-2011
OECD	1.5	1.2	1.5	0.8	0.3
ישראל	0.9	0.2	0.3	0.5	0.5

מבט לענפי המשק בסקטור העסקי - הפריזון

- בשנים האחרונות הפריזון בתעשייה עולה, העלייה בולטת בתעשיית הטכנולוגיה העילית
- הפריזון בשירותים קפוא ואינו עולה, הקיפאון בולט במיוחד בתחומי התחבורה, המסחר החינוך והבריאות

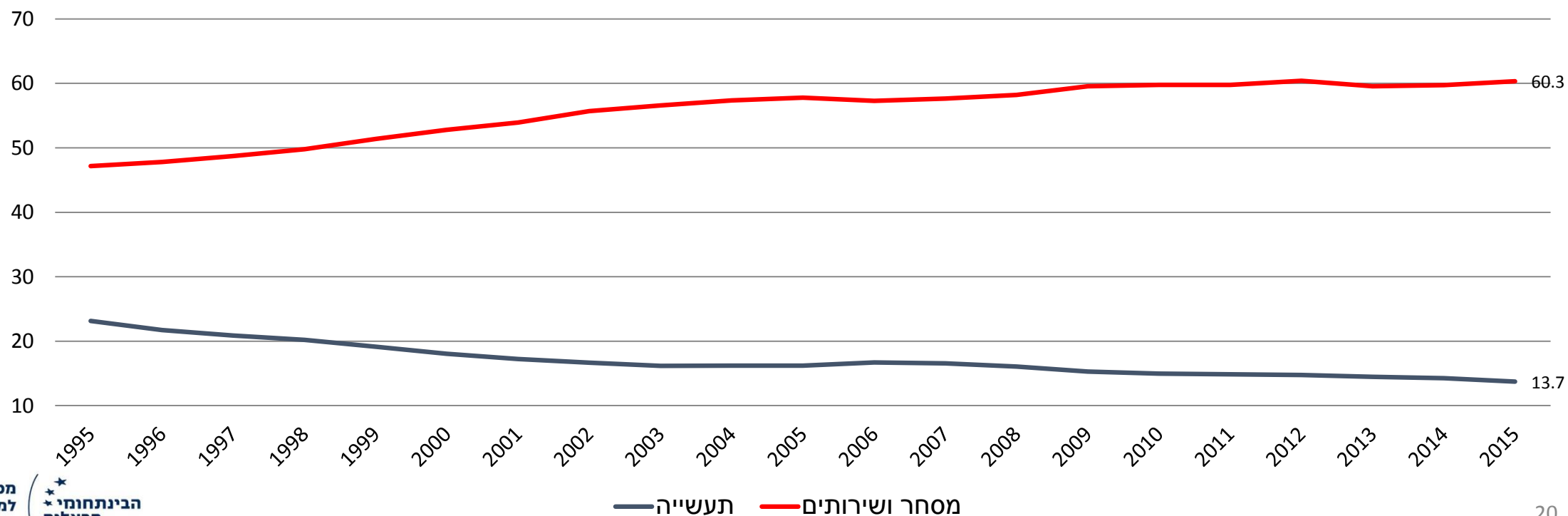
תוצר לשעת עבודה במגזר העסקי, בתעשייה ובמסחר ושירותים, 1995-2010 (שקלים, במחירים קבועים של 2010)

מבט לענפי המשק בסקטור העסקי - התעסוקה

- שיעור התעסוקה בתעשייה (שעות עבודה) יורד ובשנת 2015 הגיע ל-14%
- שיעור התעסוקה בשירותים (שעות עבודה) עולה ובשנת 2015 הגיע ל-60%
- **ללא שיפור בפריון השירותים אין דרך לשפר משמעותית את הפריון במשק**

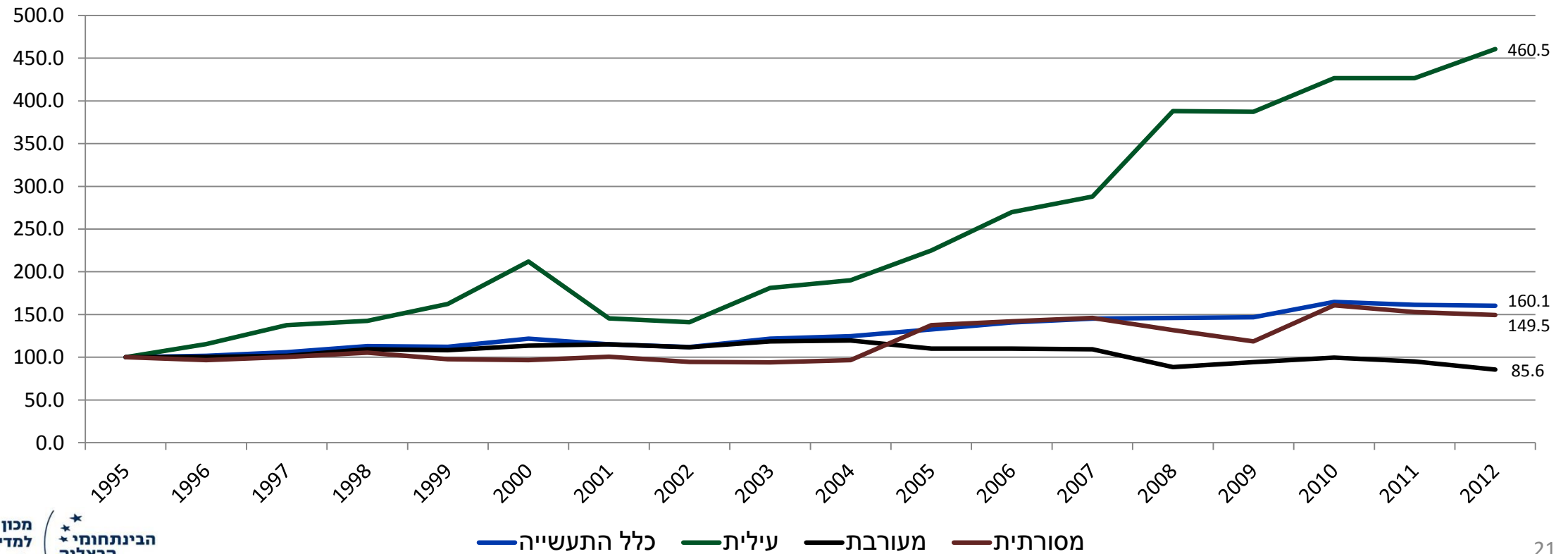
שיעור שעות העבודה מתוך כלל המגזר העסקי, 1995-2015, אחוזים

מבט לענפי התעשייה - הפריון

• בשנים האחרונות עליית הפריון התעשייה מתרכזת בתעשיית הטכנולוגיה העילית

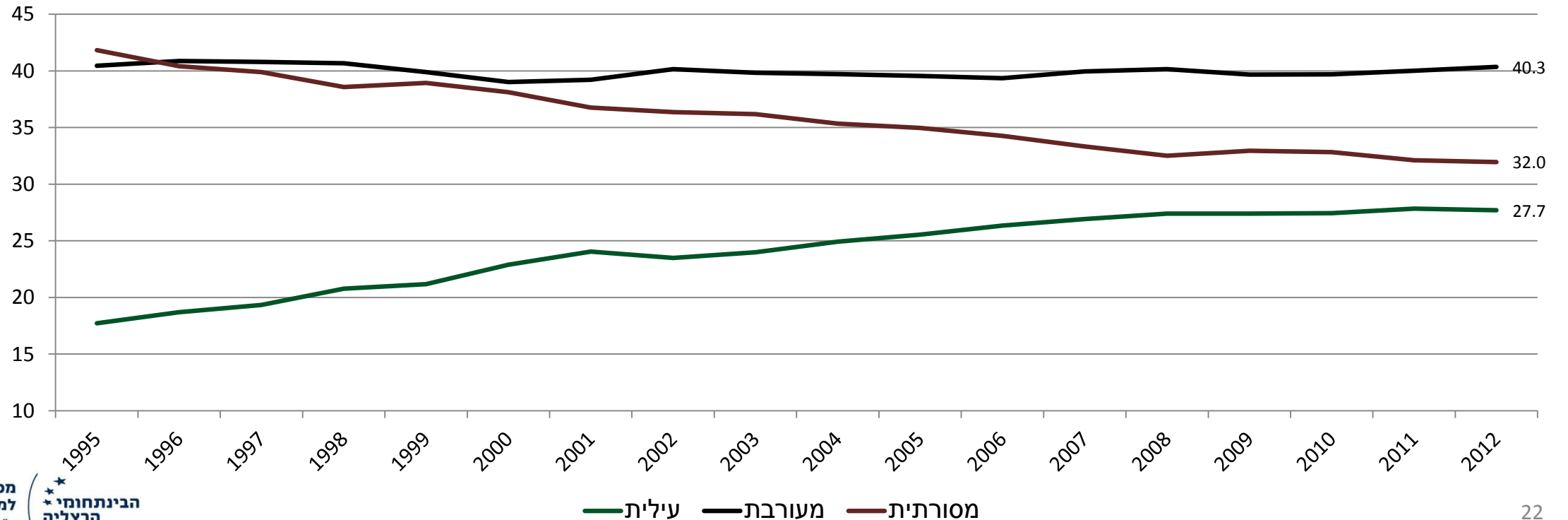
תוצר לשעת עבודה במגזר העסקי, בענפי התעשייה לפי עצמה טכנולוגית, 1995-2010
(שיעורי שינוי, 1995=100)

מבט לענפי התעשייה - התעסוקה

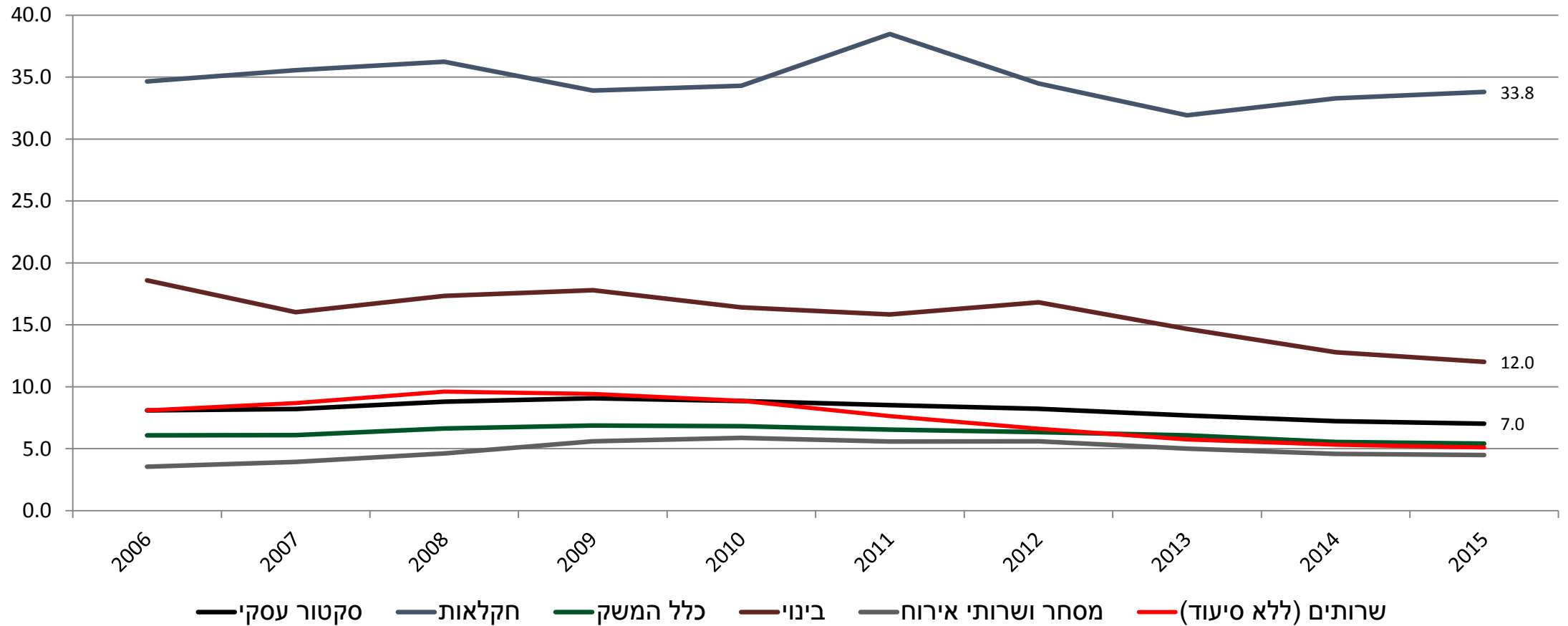
- שיעור התעסוקה בענף תעשיית הטכנולוגיות העילית עולה
- שיפור הפריזון ביתר ענפי התעשייה חיוני לשיפור הפריזון במשק

שיעור שעות העבודה מתוך כלל התעשייה, 1995-2015
(אחוזים)

שיעור התעסוקה של עובדים זרים בענפים נבחרים, 2006-2015

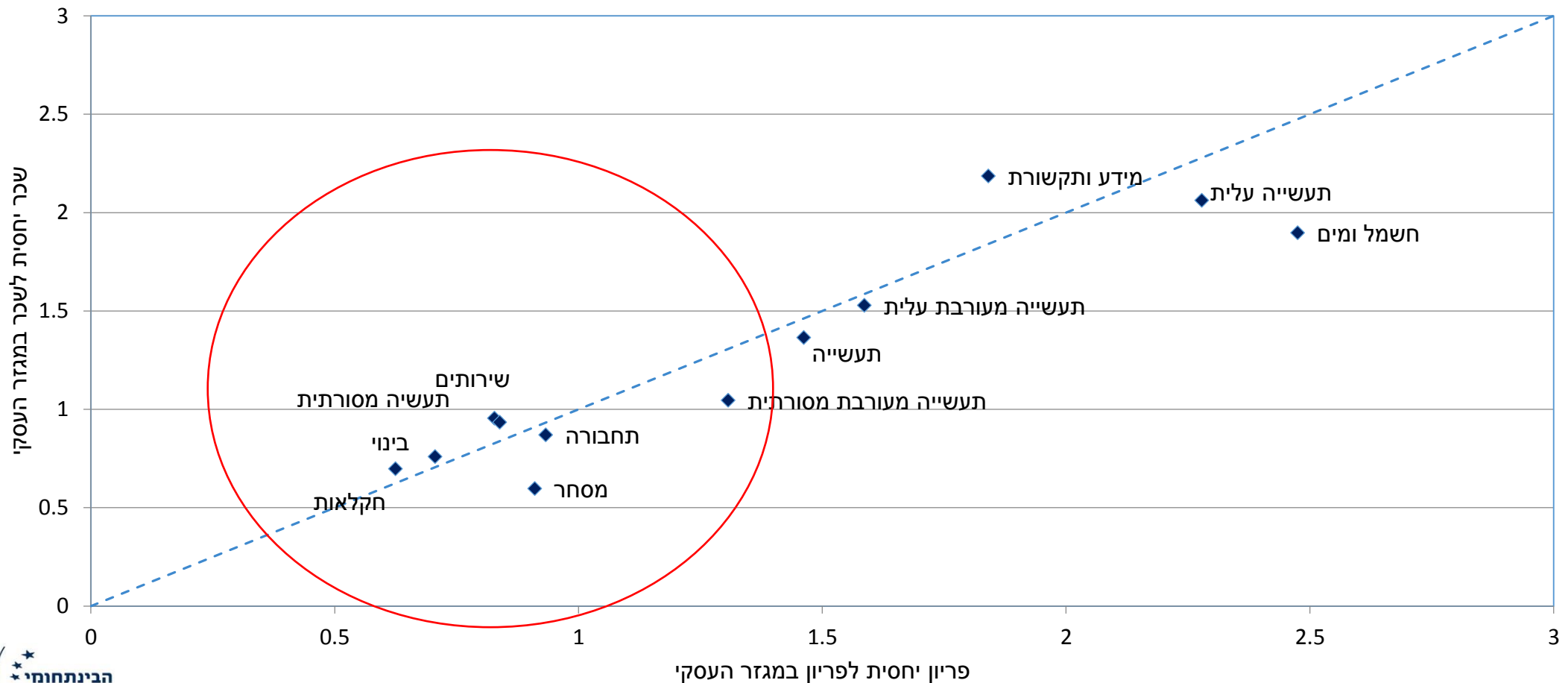
ללא עובדים מהרשות הפלסטינאית (אחוזים)

הפריון היחסי והשכר בענפי המשק, 2015

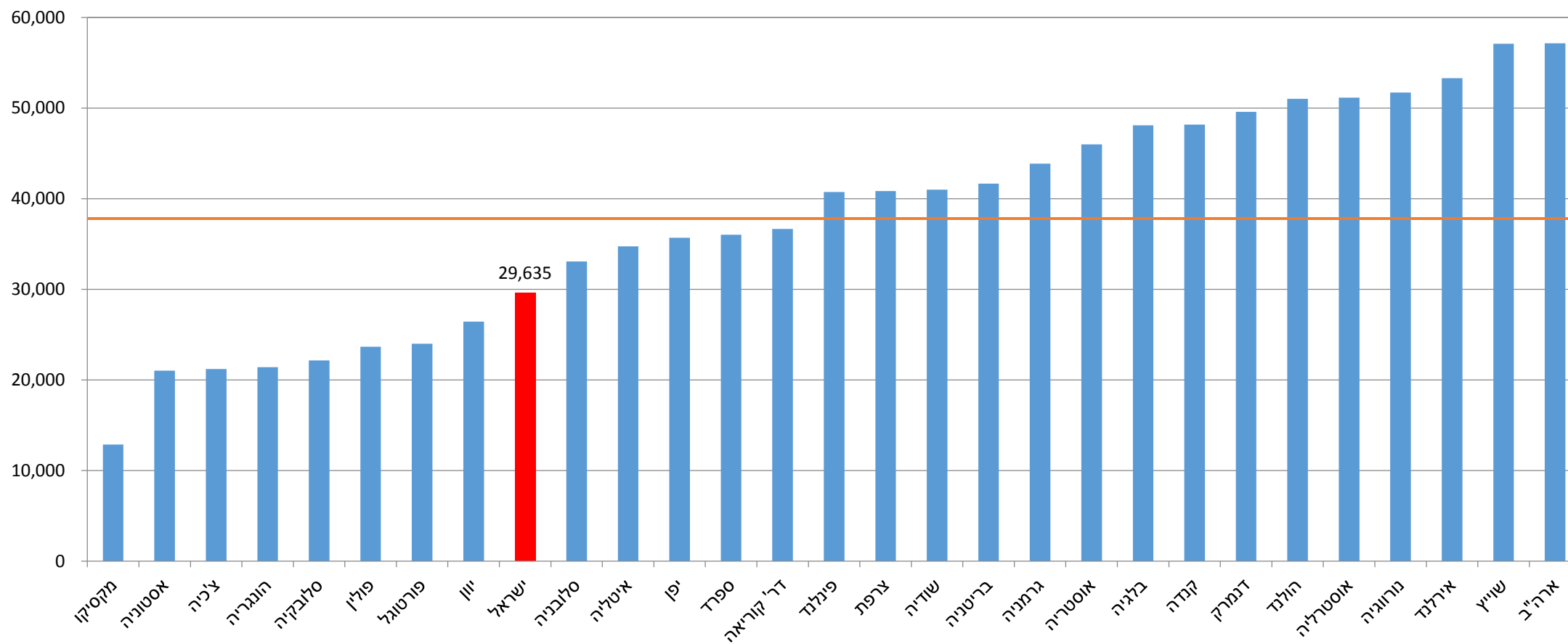
קיימת התאמה טובה בין הפריון לשכר בענפים השונים

ללא שיפור הפריון בענפים עם פריון נמוך לא יהיה ניתן להקטין את אי שוויון במשק

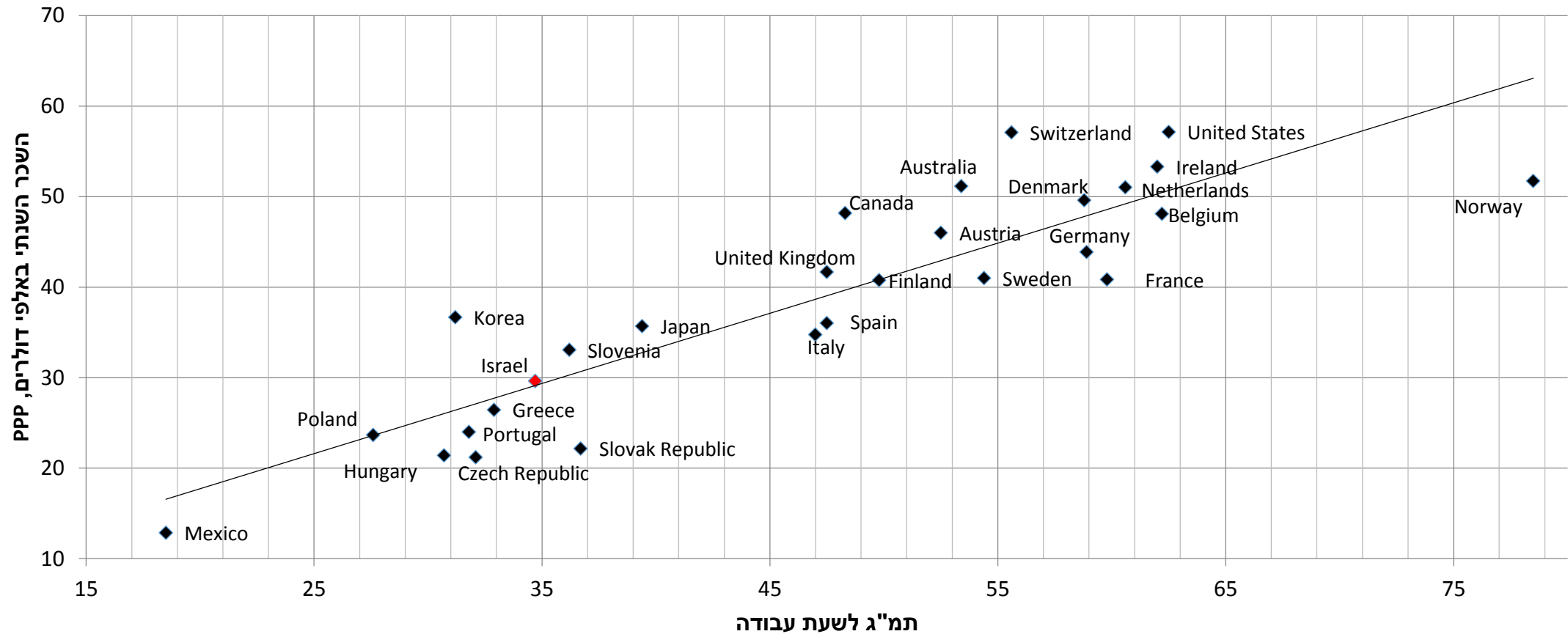

השכר הריאלי השנתי – השוואה בינ"ל, 2014

(דולרים במחירים קבועים, 2014, מתוקנן לכוח קניה)

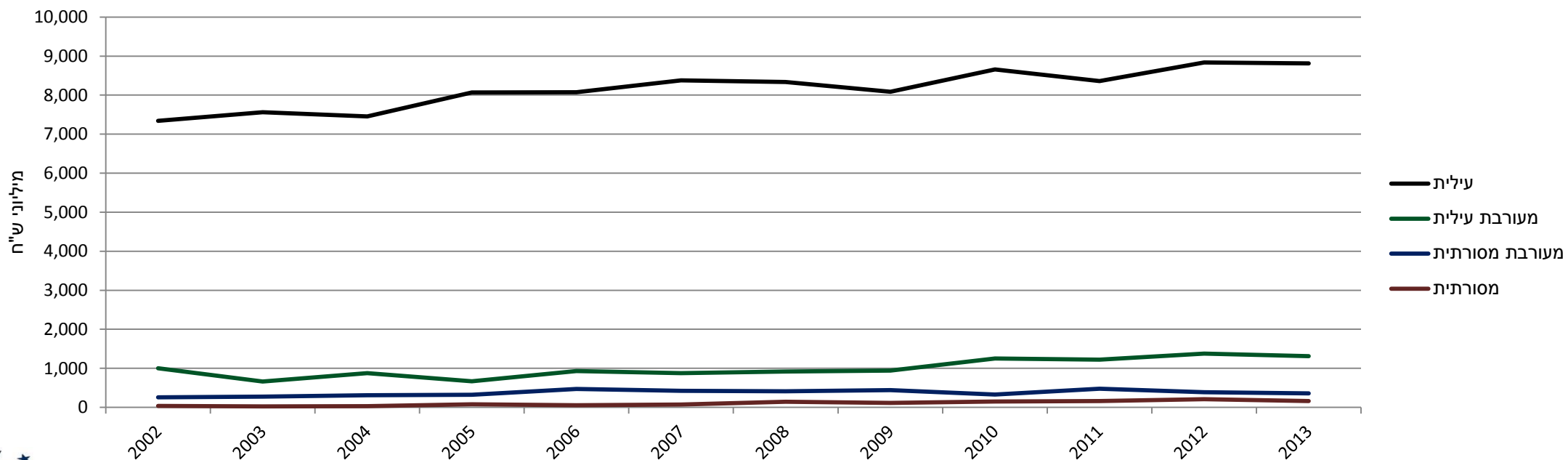
הפריון והשכר ב-OECD, במונחי כוח קנייה, 2014

המו"פ התעשייתי מרוכז בטכנולוגיה העילית

- היקף המו"פ כשיעור מהתמ"ג הוא הגבוה ב-OECD – 3.45%, לעומת ממוצע של 1.36% ב-OECD (2013)
- כמעט כל המו"פ מרוכז בתעשייה העילית, בשירותי תוכנה ובשירותים מדעיים – 97% מכלל המו"פ, השיעור הגבוה ב-OECD

הוצאות שוטפות למו"פ בתעשייה, לפי עצמה טכנולוגית, 2002-2013
(מיליוני שקלים, במחירים קבועים של 2010)

צעדי מדיניות מומלצים

- עליית רמות ההון במשק
 - i. גידול רמת ההשקעות הממשלתיות בתשתיות המשקיות
 - ii. יש ליעל את מס החברות ע"י העלאת שיעורי המס לחברות שנהנות בהווה מפטור והורדה שיעורי המס לכל היתר, יש לבדוק צעד של האחדת שיעורי מס החברות כך שסך גביית המס לא תשתנה. (מסמך של מכון אהרון)
 - iii. יש לעודד השקעות על פי קריטריון של השפעות החיצוניות שלהן למשק.
- שיפור ההון האנושי בענפי הטכנולוגיה המסורתית והמעורבת (מסמך של מכון אהרון).
- יש לעודד מו"פ גם בענפי הטכנולוגיה המסורתית והמעורבת ומעבר טכנולוגיות מענפי ההיי-טק לחברות בענפי הליו-טק (מסמך מקוב)
- הפחתה הדרגתית בעובדים מחו"ל. (מסמך של מכון אהרון)
- המשך חשיפת המשק ליבוא ורפורמות לשיפור התחרותיות במשק
- שיפור ה-Doing Business (מסמך של מכון אהרון)